

Skatt og merverdiavgift – del I:

Rammebetingelsene for Havvind må klargjøres

Havvind er et stort nytt satsingsområde for regjeringen og næringslivet. Utlysingsprosessen er i gang, men avklaring av rammebetingelsene for skatt og avgift henger etter. I artikkelen ser vi nærmere på status, aktørenes muligheter til å innrette seg etter gjeldende skatte- og avgiftsregler, samt behovet for avklaringer fra myndighetene. I del I av artikkelen ser vi på skatteforhold, mens del II tar for seg merverdiavgift.



Advokat
Lars Hallvard Walby
Partner Advokatfirmaet PwC



Advokat
Hilde Thorstad
Advokatfirmaet PwC



Advokat
Øystein Andal
Advokatfirmaet PwC

- Hvilke skatteregler som vi gjelde for havvind, slik situasjonen er nå
- Innføring av eventuell grunnrente-skatt, sett opp mot de planlagte subsidieordningene
- Særskilte spørsmål for petroleumsnæringens havvindsatsing
- De merverdiavgiftsmessige virkningene av leveranser innenfor og utenfor merverdiavgiftsområdet
- Fradragsretten for merverdiavgift for utviklere av havvindprosjekter
- Behovet for merverdiavgiftsfritak for leverandører i havvindnæringen

Områder hvor det er behov for klargjøring eller ytterligere utredninger av skatte- og avgiftsreglene kommenteres løpende i artikkelen.

Skatt

Utvidelse av beskatningsretten

De fleste identifiserte norske områdene for havvind befinner seg på kontinental-sokkelen utenfor territorialgrensen. Det er besluttet å åpne for søknader om fornybar energiproduksjon etter havenergiloova for områdene Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II. Utsira Nord ligger både innenfor og utenfor territorialgrensen, mens Sørlege Nordsjø II i sin helhet ligger utenfor territorialgrensen.

Norske selskaper og personer som deltar i disse prosjektene, vil være fullt ut skattepliktige til Norge.

For utenlandske aktører er skatteplikten avhengig av den geografiske plasseringen av havvindprosjektet. Etter gjeldende regler er utenlandske selskaper begrenset skattepliktige til Norge for inntekter fra virksomhet som drives eller bestyres «i riket». Tilsvarende vil utenlandske personer med midlertidig opphold «i riket» være skattepliktige til Norge for inntekt fra personlig arbeid som utføres her dersom lønnen skriver seg fra arbeidsgiver som er skattepliktig til Norge.

Begrepet «riket»

Begrepet «riket» omfatter fastlandet inklusive Svalbard og Jan Mayen¹, samt norske farvann ut til territorialgrensen. Territorialgrensen ligger 12 nautiske mil, eller 22 224 meter, utenfor grunnlinjene ved alle Norges landområder og øyer. Kontinental-sokkelen, som ligger utenfor den norske territorialgrensen, er ikke en del av «riket». Utenlandske selskaper som driver virksomhet i tilknytning til etableringer i disse områdene, vil derfor i utgangspunktet ikke være skattepliktige til Norge.

Havvindprosjektene Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II er lyst ut. Regjeringen sier at den har jobbet med å fastsette regelverket siden 2020, men på skatte- og avgiftsområdet har det skjedd fint lite. Både for konsortiene, som planlegger å delta i tildelingsprosessene, og for leverandørindustrien haster det med å få klarlagt rammebetingelsene. Det er også på tide at myndighetene får vedtatt de forslagene som har vært på høring.

I artikkelen tar vi i hovedsak for oss:

- Status for den pågående lovgivningsprosessen, med utvidelse av beskatningshjemmelen på sokkelen for virksomhet knyttet til utnyttelse av fornybare energiressurser

¹ For disse områdene er det gitt en god del særregler.

Unntak – petroleumsskatteloven

Et viktig unntak gjelder dersom virksomheten faller innenfor det saklige virkeområdet til petroleumsskatteloven. Petroleumsskatteloven utvider det geografiske anvendelsesområdet for norsk skattelovgivning til kontinentalsokkelen mv., og får anvendelse for inntekter fra aktiviteter som har tilknytning til petroleumsvirksomhet. Dette innebærer for eksempel at utenlandske selskaper som driver virksomhet i tilknytning til en havvindpark som benyttes til elektrifisering av petroleumsinstallasjoner på norsk kontinentalsokkel, kan være skattepliktige til Norge med mindre skatteplikten er begrenset eller unntatt i skatteavtale Norge har med selskapets hjemstat.

Forslag om utvidet beskatningshjemmel for virksomhet på norsk sokkel

I februar 2022 sendte Finansdepartementet et forslag på høring om innføring av begrenset skatteplikt for utlendinger som deltar i virksomhet knyttet til blant annet undersøkelse og utnyttelse av fornybare energiresurser på norsk kontinentalsokkel.² Ved utforming av forslaget om utvidelse av beskatningshjemlene er det tatt utgangspunkt i petroleumsskatteloven.³

Beskatningshjemmelen skal etter høringsforslaget gjelde enhver utenlandsk aktør som undersøker, leter eller har konsesjon til å utnytte fornybare energiresurser på norsk kontinentalsokkel. Videre omfattes virksomhet og deltakelse i ulike former for hjelpevirksomhet.

Finansdepartementet legger til grunn at havrettskonvensjonen gir Norge eksklusiv myndighet til å regulere utnyttelse av fornybare energiresurser i den økonomiske sonen og på kontinentalsokkelen. Det kan imidlertid stilles spørsmål

ved om konvensjonen gir sokkelstaten en ubetinget fiskal myndighet dersom det dreier seg om kortvarig virksomhet på sokkelen som ikke er knyttet til et fast anlegg eller installasjon på sokkelen.

Lovens saklige virkeområde foreslås å gjelde fornybar energiproduksjon, samt omforming og overføring av elektrisk energi til havs. Skatteplikten skal omfatte utenlandske personer og selskapers inntekter fra enhver aktivitet med tilknytning til utnyttelse av fornybare energiresurser. Dette kan for eksempel omfatte tekniske forundersøkelser, installasjonsarbeid, drift, eierskap og tjenesteleveranser.

Det foreslås ikke særskilte skatteregler for slik virksomhet, og det vil være skattelovens alminnelige regler som får anvendelse.

Etter havenergilova er det i utgangspunktet krav om at et selskap er norskregistrert for å få konsesjon til å drive fornybar energiproduksjon til havs, med mindre annet følger av internasjonale avtaler. Det antas at innføring av utvidet beskatningshjemmel for utlendinger på norsk sokkel, først og fremst vil ha betydning for EØS-selskaper som ikke kan nektes konsesjon basert på nasjonalitet, og utenlandske tjenesteleverandører som ikke har behov for konsesjon.

Reglene om utvidet beskatningshjemmel for utlendinger forventes innført fra 1. januar 2024.

Regulering i skatteavtaler

De fleste skatteavtaler som Norge har inngått i nyere tid, har et geografisk virkeområde som omfatter kontinentalsokkelen utenfor territorialgrensen.⁴ Det saklige virkeområdet for sokkelaktiviteter som omfattes av skatteavtalen, er imidlertid normalt begrenset til å gjelde virksomhet som har tilknytning til naturforekomster på havbunnen og/eller undergrunnen. Se som eksempel

den nordiske skatteavtalen artikkel 3.1 a):

«... kontraherende stat» betyr Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige; ... uttrykket omfatter også ethvert område utenfor vedkommende stats territorialfarvann, der denne stat i samsvar med sin lovgivning og folkeretten har rettigheter med hensyn til undersøkelse og utnyttelse av naturforekomster på havbunnen eller i dens undergrunn:».

Etter vår vurdering tilsier ordlyden at skatteavtalen ikke får anvendelse for virksomhet knyttet til undersøkelse og utnyttelse mv. av fornybare energiresurser som befinner seg over havoverflaten. Dette innebærer at norsk internrett fullt ut får anvendelse for havvindprosjekter på norsk sokkel, og at utenlandske aktører ikke oppnår skatteavtalebeskyttelse med mindre det aktuelle prosjektet har tilknytning til petroleumsvirksomheten.

Vi mener at det er behov for at eksisterende skatteavtaler som Norge har inngått, reforhandles for å sikre skatteavtalebeskyttelse for utenlandske aktører i havvindindustrien når den utvidede internrettslige beskatningshjemmelen innføres. Det er viktig at norske myndigheter raskt tar initiativ til slike reforhandlinger som kan være svært tidkrevende.

Alminnelig beskatning av havvind

I forslaget om utvidelse av beskatningsretten legges det foreløpig opp til beskatning i henhold til de alminnelige reglene i skatteloven. I dette avsnittet ser vi nærmere på hva dette innebærer og om det er tilstrekkelig klart, eller om det er behov for en gjennomgang og revisjon av reglene.

Det kan også være relevante forskjeller mellom vindkraft på land og til havs som kan tilsa at reglene bør være ulike. Spørsmålet om det kan bli aktuelt med innføring av grunnrenteskatt vurderes nærmere nedenfor.

2 Andre virksomheter som skal omfattes av den begrensede skatteplikten er mineralvirksomhet og karbonhåndtering på norsk kontinentalsokkel.

3 Se også Meld. St. 36 (2020–2021) Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser pkt. 4.3.2.4: «På samme måte som petroleumsskatteloven etablerer beskatningshjemmel for inntekt fra petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen, bør det innføres en tilsvarende beskatningshjemmel i skatteloven for vindkraft på kontinentalsokkelen.»

4 Et unntak er skatteavtalen med Sveits.

Avskrivninger

Sentralt for den skattemessige behandling av vindkraftanlegg og skattekostnadene forbundet med disse, er avskrivning av anleggene. I praksis kjøper man gjerne en samlet vindturbin bestående av rotor, gir og generator, samt turbin-tårn. Skattemyndighetene krever imidlertid at vindturbinene dekomponeres og at de enkelte elementene avskrives i ulike saldogrupper.⁵ Etter praksis benyttes følgende saldogrupper:

Saldogruppe d – 20 %: Gir, rotor, generator og styringsutstyr mv. («vindmølle»)

Saldogruppe h – 4 %: Turbintårn («tårn»), anlegg og bygninger

Saldogruppe g – 5 %: Transformator og ledninger/kabler for tilkobling til kraftnettet

Fundamentet for vindturbinen avskrives etter praksis i saldogruppe h, med 4 %.

Konsesjonsperiode på 30 år

For havvind er det lagt opp til en konsesjonsperiode på 30 år. Selv om konsesjonsperioden er tidsbegrenset, er det i skattepraksis ikke åpnet for at anleggsmidler, som ellers ikke er avskrivbare, kan avskrives lineært over konsesjonsperioden, eller at det kan kreves høyere avskrivning enn det saldoreglene tilsier. For vindkraftanlegg på land har skatteklagenemnda lagt til grunn at veier ikke kan avskrives over konsesjonsperioden. Nemnda har heller ikke gitt adgang til lineær avskrivning over konsesjonsperioden av turbintårn eller fundament, men fastholdt at disse skal avskrives i saldogruppe h med 4 %.

Rettspraksis som åpner for lineær avskrivning i hjemfallstilfeller, ble ikke ansett for å være relevant av skatteklagenemnda.⁶ At veier, turbintårn og fundamentet ikke kan avskrives over konsesjonsperioden, er avsagt under disSENS og er eksempler på punkter som

ikke kan anses fullt ut avklart. I tillegg uttalte også Sekretariatet til skatteklagenemnda i samme sak, at manglende avskrivningsrett for veier kan fremstå som uheldig, men at dette er en konsekvens av reglene slik de er, og at en endring av reglene er en lovgiveroppgave.⁷

Umiddelbart synes de ulike komponentene i et havbasert vindkraftanlegg å være avskrivbare, slik at de sentrale spørsmålene er dekomponering eller samlet behandling, valg av saldogruppe og eventuelt mulighet for lineær avskrivning over konsesjonsperioden når dette gir et gunstigere resultat enn saldoavskrivning.

At anlegg for havvind vil ligge på store havdyp og være særskilt utsatt for vær og saltvannspåvirkning, kan også åpenbart påvirke verdifallet og tilsa at det bør gjøres en særskilt vurdering av avskrivningssatser for havvindanlegg.

Utbygging vesentlig annerledes enn utbygging på land

Konstruksjonene, og dermed kostnadene som skal fordeles på de ulike saldogrupperne, vil også være forskjellige fra anlegg på land. Det vises i denne forbindelse til at i den allerede nevnte skatteklagenemndsaken ble 80 % av kostnadene som samlet gjaldt «vindmølle» og «tårn» ansett å tilhøre «vindmøllen» og akseptert avskrevet i saldogruppe d med 20 %, mens de resterende 20 % av kostnadene ble henført til saldogruppe h med 4 % årlig avskrivning.

Når det kommer til havvind og utbygging på norsk sokkel, som vil skje på (rekord)dypt vann, kan dette stille seg vesentlig annerledes enn utbygging på land. Det er lett å se for seg at «tårnet» vil utgjøre en større del av de samlede kostnadene til «vindmøllen» og «tårnet», og slik sett at en større andel av kostnadene kun vil bli undergitt 4 % avskrivning. Kostnader til fundamentet vil også kunne bli vesentlig høyere til havs enn til lands, noe som vil innebære at en større del av totalkostnadene skal avskrives i saldogruppe h med 4 %.

Noe av denne ulempen kan imidlertid tenkes oppveiet ved at det antakelig er en mindre del av prosjektkostnadene som overhodet ikke vil være avskrivbare, i motsetning til på land der kostnader til veier som nevnt ikke gir rett til avskrivning.

Det synes ellers å være enighet om at «vindmøller» og «tårn» har samme økonomiske og faktiske levetid slik disse konstrueres og bygges i dag – i alle fall for landbasert vindkraft. Det er derfor vanskelig å se at det er noen reell grunn til å behandle disse driftsmidlene ulikt og avskrive dem med vesentlig forskjellig sats.

Diskusjon om hva som er gjeldende rett og riktig avskrivningssats

Ovenstående punkter illustrerer at det har vært atskillig diskusjon om hva som er gjeldende rett når det kommer til avskrivning av vindkraftanlegg og hvordan reglene bør utformes. Det er også fremhevet som en lovgiveroppgave å vurdere dette nærmere.

Regjeringen har uttalt at de satser sterkt på havvind, og vi mener derfor at departementet må vurdere regelverket knyttet til avskrivning nærmere og se om det er grunnlag for å klargjøre og eventuelt justere dette. En slik gjennomgang bør også omfatte landbaserte vindkraftanlegg.

Fradrag for finansieringskostnader – rentebegrensning

I tillegg til avskrivning, vil fradrag for finansieringskostnader være sentralt i havvindprosjekter. At de alminnelige skattereglene skal komme til anvendelse, innebærer også at rentebegrensningsregelen vil gjelde. I kapitalkrevende prosjekter som dette, vil rentebegrensningsreglene kunne få stor betydning. Ettersom det er vanlig å ha med en utenlandsk partner i prosjektene, vil det heller ikke være aktuelt å benytte unntaket for norske konsern for mange av aktørene.

Store kapitalkrevende prosjekter vil ofte ha en særskilt kapitalstruktur. Mulighet for låsing av kostnader i

⁵ Skatteklagenemnda Stor avdeling 01 NS 7/2021 – (Betegnelser i anførselstegn fra nemndas vedtak)

⁶ Skatteklagenemnda Stor avdeling 01 NS 87/2021.

⁷ Skatteklagenemnda Stor avdeling 01 NS 87/2021, punkt 6.2.4.



På mange områder er det behov for klargjøring eller ytterligere utredninger av skatte- og avgiftsreglene for havvind.

avtaler med entreprenører og inntekter gjennom langsiktige kraftleveranseavtaler (PPA'er), gjør at det kan være mulig å oppnå en høy grad av gjeldsfinansiering. En gjennomgang av avskrivningsreglene bør også ta for seg rentebegrensingsreglene og spørsmålet om det bør gjøres noen unntak eller tilpassing for denne typen virksomheter.

Grunnrentebeskatning

Utnyttelse av knappe naturressurser kan gi opphav til en meravkastning / «superprofitt», utover det en normal forrentning av arbeidskraft, kapital og øvrige innsatsfaktorer benyttet i ordinære næringsvirksomhet gir grunnlag for. Denne meravkastningen, altså «superprofitten», kalles ofte grunnrente.

Norges havområder er store, og det vil neppe være knapphet på utbyggbare områder som vil medvirke til at et selskap kan oppnå superprofitt innenfor havvind, men det vil heller påvirkes av begrensninger i antallet konsesjoner som deles ut, samt at de beste områdene bygges ut først. Hva som utgjør de beste områdene, vil påvirkes av faktorer som vindressurser, nærhet til nett for distribusjon av kraft, havdybde osv. Foreløpig er man, som det kommenteres på nedenfor, langt unna å konstatere noen superprofitt innenfor havvind i Norge.

Periodisert overskuddsskatt og kontantstrømbaserte modeller

Ser man på grunnrentebeskatning generelt, er det særlig to modeller som har vært benyttet i Norge – periodisert overskuddsskatt og kontantstrøm-

baserte modeller. Begge modeller kan, og skal i prinsippet, kunne gi det samme resultatet, men i praksis har det vært større enighet om kontantstrømodellens egnethet til å skjerme normalavkastningen og kun treffe «superprofitten».

I en modell basert på periodisert overskudd, forsøker man enkelt forklart å beskatte grunnrenten løpende gjennom årlig inntektsføring til markedspris (normpris) og utgiftsføring basert på kostnader tilordnet til den enkelte inntektsperioden, herunder fradrag for avskrivninger, driftskostnader og en såkalt friinntekt som skal skjerme normalavkastningen. Finanskostnader og -inntekter har ikke inngått i de norske grunnrentemodellene, men det er ikke noe prinsipielt i veien med å ta de med.

Utfordringer med friinntektsrenten

For den periodiserte grunnrenteskatten har det særlig vært utfordringer knyttet til friinntektsrenten, hvor det har vært stor uenighet mellom næringen og Finansdepartementet om hva som gir en riktig kompensasjon for de investeringene skattyter har foretatt. Dette slipper man i kontantstrømmodellen, der det innrømmes umiddelbart fradrag for investeringer og hvor man da i praksis får et bidrag fra staten som tilsvarer særskattesatsen. Riktignok bare så lenge negativ grunnrenteskatt utbetales, som for vannkraft og man unngår den diskuterte hybridløsning som opprinnelig ble foreslått for landbasert vindkraft, hvor negativ grunnrenteinntekt bare kan fremføres med renter. Utfordringer knyttet til fradrag for driftskostnader og hva som skal inngå i disse er felles for begge modeller.

Utfordrende å innføre grunnrente-beskatning for eksisterende vindparker

Felles for begge modeller er også at det kan være utfordrende å innføre grunnrente-beskatning for eksisterende vindparker. Utfordringen i disse tilfellene er særlig knyttet til å fastsette inngangsverdier som skal danne grunnlag enten for friinntekt, eller for fradrag i kontantstrømskatt. Erfaring fra landbasert vindkraft har tydelig vist dette og er en av hovedgrunnene til at dette forslaget er utsatt. I praksis vil kontantstrømskatt fra dag én kunne være et alternativ som er akseptabelt for industrien, ettersom staten da vil ta en vesentlig andel av investeringskostnaden, eksempelvis tilnærmet $\frac{1}{3}$ i et system med 33 % grunnrenteskatt. Et annet og mindre forutberegnelig alternativ, er fullgode overgangsregler basert på markedsverdier. Som det fremgår av gjennomgangen nedenfor finnes det også alternativer til grunnrente-beskatning som henger nærmere sammen med subsidieordningen som er valgt.

Grunnrente-beskatning og subsidieordninger – hvordan henger dette sammen?

Ved vurdering av innføring av eventuell grunnrente-beskatning for havvind, er det sentralt å se konkret på inntekts-

fastsettelsen for prosjektene og subsidieordningene som er tenkt innført. Sentralt i så henseende er systemet med differansekontrakt for støtte til havvind.

I praksis tenkes arealtildelingen i første fase av Sørlige Nordsjø II å skje gjennom en auksjonsprosess med åpen budgivning. Aktøren som vinner auksjonen, vil få enerett til å søke om konsesjon for fornybar energiproduksjon i prosjektområdet.

Tosidig «differansekontrakt»

– Contract for Difference

Olje- og energidepartementet (OED) forutsetter at utviklingen av Sørlige Nordsjø II vil kreve statsstøtte, og har iverksatt prosessen med å få slik støtte forhåndsgodkjent av ESA. Støtten vil bli gitt som en garantert pris på produsert kraft. Prisgarantien gis ved en tosidig «differansekontrakt» (Contract for Difference – CFD) mellom kraftprodusenten og staten. Kontrakten vil vare i 15 år fra produksjonsstart og etablere en avtalepris for den produserte kraften. Avtaleprisen sammenlignes løpende med markedsprisen for kraft. Markedsprisen fastsettes som en månedlig referansepris som tilsvarer månedlig gjennomsnittspris i prisområdet NO2 (Sørlandet). Dersom markedsprisen er lavere enn avtaleprisen, får kraftprodusenten differansen opp til avtaleprisen utbetalt fra staten. Er markedsprisen høyere enn avtaleprisen, betaler kraftprodusenten differansen ned til markedsprisen til staten.

Reservasjonspris og maksimalt støttebeløp

I auksjonen om arealtildeling vil budgiverne måtte angi hvilken avtalepris de forutsetter i differansekontrakten. Vinneren av auksjonen vil være den aktøren som inngir bud med lavest forutsatt avtalepris, altså budet med forventning om minst statsstøtte. OED foreslår en reservasjonspris på 66 øre/kWh, det vil si at bud med forutsatt avtalepris over 66 øre/kWh ikke vil kunne vinne frem. OED forutsetter at maksimal netto støtte som kan utbetales under kontraktsperioden vil være

NOK 15 mrd. (før inflasjonsjustering). Rammen er senere foreslått oppjustert til NOK 23 mrd. av regjeringen. For å unngå at vindparken produserer kraft på tidspunkter hvor verdien av produksjonen er negativ, forutsetter OED at det ikke vil bli gitt støtte i perioder hvor prisen i spotmarkedet er under 5 øre/kWh. Differansekontrakten innebærer dermed at en vesentlig del av risikoen for prisutviklingen på kraft overføres fra kraftprodusenten til staten.

Differansekontraktsystemet og avtalepris

Differansekontraktsystemet innebærer at kraftprisen som selskapene oppnår, vil være begrenset til avtaleprisen i de første 15 årene. Avtaleprisen vil være fastsatt gjennom en budprosess med konkurrenter og må sånn sett anses som en armlengdes pris. Med et slikt prissystem er det veldig vanskelig å se for seg at det er rom for grunnrente-beskatning.

I et system som er bygget på en subsidiemodell fremstår det lite logisk å snakke om beskatning av en superprofitt, som er selve kjernen i grunnrenteskatten. Det virker også lite sannsynlig at man skal kunne avtale seg til en superprofitt i en åpen anbudskonkurranse, som er utformet med tanke på fastsettelse av subsidienivået.

Etter at avtaleperioden på 15 år er ute, eventuelt at havvindselskapet mot formodning har tilført staten over NOK 15/23 mrd. i inntekter knyttet til kraftpriser over avtaleprisen, kan situasjonen være en annen. Det vises til at etter at avtaleperioden er ute, står selskapene fritt til å selge kraften i markedet og motta hele fortjenesten selv, uavhengig av avtalepris.

Gitt høye kraftpriser i fremtiden, kan staten være fristet til å innføre grunnrenteskatt, eller annen form for skatt eller avgifter («høyprisbidrag»), som også rammer eksisterende havvindparker.

Erfaringene fra prosessen som har vært rundt vindkraft på land, tilsier at det er krevende og svært uheldig for aktørene

om det innføres grunnrentebeskatning for eksisterende vindparker. Dette gjelder særlig for det tilfellet det ikke utføres overgangsregler som sikrer foretatte investeringer. Slike overgangsregler kan dels være vanskelig å utarbeide og det kan være et press for umiddelbare provenyinntekter som gjør at overgangsreglene blir mangelfulle.

Slik sett kunne det vært mer hensiktsmessig å innføre grunnrentebeskatning fra oppstart av havvindsatsingen i Norge.

Lite aktuelt med grunnrentebeskatning fra starten av

I et system med subsidier, og hensyntatt situasjonen på investeringstidspunktet, virker det imidlertid lite hensiktsmessig å innføre grunnrentebeskatning allerede fra starten av. Det må i så fall være i form av kontantstrømskatt, hvor staten i praksis blir en passiv medinvestor i prosjektene gjennom å dekke en forholdsmessig andel av investeringskostnadene lik skattesatsen. Dersom en slik kontantstrømsmodell gjennomføres fullt ut med umiddelbar utbetaling av statens andel av kostnadene når disse pådras, er det mulig å gjøre grunnrentebeskatningen nøytral. Gjennom valget av differansekontraktmodellen og taket på subsidier, virker det imidlertid ikke å være aktuelt at staten skal gå inn med ytterligere midler i prosjektene.

Avtalebaserte ordninger

For å sikre aktørenes forutberegnelighet og for å overflødiggjøre behovet for grunnrentebeskatning selv om prisene skulle overstige de forventningene både myndighetene og aktørene har i dag, kunne man sett på avtalebaserte ordninger som i praksis burde fjerne både behovet og risikoen for senere innføring av grunnrentebeskatning.

Avtaleperiode lik konsesjonsperiode

Et nærliggende alternativ i så måte kunne vært å gjøre avtaleperioden lik konsesjonsperioden. I et slikt tilfelle ville inntektsfordelingen mellom stat og selskaper være forhåndsdefinert gjennom hele perioden. Ettersom det kreves en subsidiering for å få i gang

prosjektene og det er forventet utbetaling til prosjektene gjennom differansekontraktene, vil imidlertid en slik ren forlengelse kunne virke ensidig til statens fordel. Dette fordi man må anta at subsidiebeløpet på NOK 15/23 mrd. kan være oppbrukt i løpet av de første 15 årene. En ren forlengelse av avtaletiden vil dermed fort kunne innebære at selskapene «gir fra seg» all oppside opp til NOK 15/23 mrd. ut over avtaleprisen, kun «i bytte» mot at det ikke skal innføres grunnrenteskatt. Dette kan være en vel høy premie, som kan tilsi at det bør være mulig å by på en høyere avtalepris (uten subsidier) i del to av kontrakten, altså etter 15 år.

Slik sett kunne man sett for seg en mer moderat variant hvor man har en avtalepris for de første 15 årene og med NOK 15/23 mrd. i tak for subsidier, og så en periode to, fra 15-30 år hvor det bare avtales en presumptivt høyere pris for fordeling av inntektene mellom partene. Slik sett kunne partene avtalt fordelingen fremover og aktørene betalt en premie ved høye kraftpriser, som vederlag for at det ikke skulle innføres grunnrentebeskatning på et senere tidspunkt.

En fordel med slike modeller, er at det vil øke forutberegneligheten og gjøre det mulig for aktørene å regne på effektene i sine finansielle modeller. Motstykket er at aktørene mister mulighet til å høste fullt ut av de investeringene de har foretatt ved høye kraftpriser.

Petroleum

Elektrifisering av olje- og gassutvinningen på sokkelen anses som et av de viktigste tiltakene for å nå Norges klimamål. Strøm skal helt eller delvis erstatte gass som energikilde på mange sokkelinnretninger. I første omgang er kraft fra land helt nødvendig for å nå klimamålene for 2030. Havvind vil etter hvert kunne bli en viktig bidragsyter i denne sammenhengen, forutsatt at man utfører skatteregler som legger til rette for det.

En gruppe tunge aktører i norsk industri, bl.a. LO, NHO og Offshore Norge, påpekte dette allerede i deres felles

energi- og industripolitiske plattform fra mai 2021. Der fremheves det at petroleumsselskaper bør gis adgang til å behandle langsiktige kontrakter for kjøp av strøm fra havvind som investeringer undergitt de særlige reglene i petroleumsskatteloven. Disse reglene er riktignok endret etter mai 2021, men aktørenes poeng er fortsatt like aktuelt.

Skattereglene bør også legge til rette for petroleumsselskapers investeringer direkte i havvindsprosjekter som skal forsyne petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Det er praksis i Norge for at investeringer i strømanlegg som forsyner sokkelinnretninger kan behandles etter petroleumsskatteloven, selv om anlegget i perioder med overskuddskapasitet leverer strøm til det ordinære kraftnettet på land. Tilsvarende bør det gis adgang til at petroleumsselskapers investeringer i havvindsprosjekter som primært skal forsyne sokkelinnretninger, behandles etter reglene i petroleumsskatteloven. Det vil si at investeringene fradragsføres mot 78 % skatt – 71,8 % direkte i investeringsåret, 6,2 % som lineære avskrivninger over seks år. Dette vil gi en hurtig fradragsføring av investeringene, og dermed bidra til økt investeringsvilje. Som i nåværende praksis, kan inntekt fra eventuelt salg av overskuddskraft behandles som et kostnadsreducerende element, altså som en inntekt som også behandles etter petroleumsskattelovens regler.

Det bør også vurderes å tillate at investeringer i havvindsprosjekter som bare delvis sikter mot forsyning av sokkelinnretninger behandles etter petroleumsskattereglene. Eventuelt bør det vurderes nye særregler for investeringer i havvind etter tilsvarende mønster: Det er bred politisk enighet om at havvind er et viktig element i Norges klimasatsning, og skatteregler som legger til rette for investeringer har vist seg som et meget effektivt og vellykket virkemiddel innenfor petroleumssektoren. Det er all grunn til å bygge videre på disse gode erfaringene når skattereglene for havvind utvikles.